

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din. za tiskarstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davak poseba. Pošt. šif. 11.153. Telefon 4586

Še o izvenšolskem delu

V predzadnjem »Učiteljskem tovarišu« smo predvsem ugotovili, da je učiteljsko izvenšolsko delo nujno potrebno, ker predstavlja vzmet narodnega napredka na vseh gospodarskih in kulturnih področjih. Vse stremenje slovenske učiteljske organizacije je šlo v zadnjih letih za tem, da postavi težišče tega dela na nevtralnem, zgolj občo narodno podlago, daleč od vsakega partizanskega partikularizma.

Na ta način misli služiti slovensko učiteljsko prav tam, kjer se strankarsko usmerjeni javni delavci ne lotijo dela, ker jim leži preveč od rok vsakdanjih političnih interesov. Poleg tega pa zahteva tako delo sistematične usmerjenosti in trajnega neutrudljivega napora, kar vse more samo tak prosvetni delavec, ki ne hlasta po političnih učinkih.

Tako delo zmore, če naj postane res splošno narodno in brez partizanskih, bodisi političnih, bodisi osebnih smotrov, samo učiteljsvo. Zato si lastimo učitelji pravico, biti zaslišani in upoštevani povsod in vsak čas, ko gre za polaganje temeljev in metod splošnega ljudskega izobraževalnega dela.

Noben drug stan ne živi v tako živem in trajnem stiku z ljudstvom kakor učiteljski. Vsak dan prinaša učitelju pri njegovem šolskem delu nove poglede in temeljitejša spoznanja v življenje našega naroda. Vsa ta spoznanja iz šolskih učilnic si učitelj pri svojem izvenšolskem delu še obogati in poglobi.

V zadnjih dveh letih je prešlo mnogo učiteljev k sistematičnemu proučevanju razmer, v katerih živi slovenski otrok. Prvi rezultati tega dela, ki so že sedaj javnosti na razpolago, nam razgrinjajo dovolj žalostno sliko gospodarskega stanja v Sloveniji.

V sedanjih politični atmosferi in razvojni možnosti postanejo ta dejstva lahko usodnega pomena za vso našo bodočnost. Če kdaj koli, je formalno stališče slovenske učiteljske organizacije glede izvenšolskega dela danes ne samo edino pravilno, ampak kategoričen imperativ sedanjega našega položaja. Vse strankarske koristi in strasti morajo potihnuti v trenutku, ki zahteva nujno trdne izgraditve gospodarskih in kulturnih osnov našega naroda.

Po našem trdnem in nad vsak dvom vzvišenem rodoljubnem prepričanju je mogoče doseči zadovoljive uspehe za ekzistenco in konkurenčno silo našega naroda le tedaj, če se združijo vsi resnični domoljubi v enotnem prizadevanju, izvesti širokopotezno asanacijo zlasti našega podeželja. Kar se do sedaj posameznikom in poedinim društvom ni posrečilo, to bo mogoče doseči z združenim dobro voljo in sistematičnim delom vseh pozitivnih javnih delavcev.

Naj pa dostavimo takoj ob tej priliki, da po našem mnenju tudi taka združena sila vseh intelektualcev ne bo zadostovala, ako se ne opuste dosedanje individualistične metode javnega dela ter se ne uvede nov, časa in potrebam primernejši način tega dela.

Brez najaktivnejšega sodelovanja čim večjega števila domačinov ter celotnega javnega mnenja toliko moškega kot ženskega dela kraja si ne moremo po vseh dosedanjih izkušnjah niti predstavljati več takih uspehov, ki bi jamčili za naš naroden napredek, za vseobsegajočo ljudsko organizacijo, totalitarno prežeto z zavestjo imperativa sedanjosti in z voljo afirmirati se kljub vsem težavam in nevarnostim.

Jasno je torej na prvi pogled, da dosedanje metode vseh javnih kulturnih delavcev — ne izvenzemši tudi slovenskega učiteljsva — ne bodo mogle doseči tega najvišjega cilja totalitarne strnjivosti slovenskega življa.

Nujno bo treba prelomiti z dosedanjim praksom javnega dela ter se oprijeti za nove cilje novih metod.

Osnova te nove metode bi se izrazila mogoče najprimerneje z geslom: osredotočeno delo vseh javnih delavcev v koncentrirani enotni organizaciji posameznih krajev ali okolišev na podlagi centralnega krajevnega gospodarsko-kulturnega problema ob največji samodelavnosti združenega vaškega občestva. Če motrimo bodoče naše izvenšolsko delo s tega stališča, nam ne bo težko spoznati, da dosedanje metode niso vodile k enotni usmerjenosti in aktivnosti slovenskega življa niti v najosnovnejših življenjskih in eksistenčnih vprašanjih, marveč so kvarno atomizirale in celo postavljale v nevaren antagonizem narodne sile, ki bi jih bilo sicer treba združiti k skupnemu naporu.

Delo večine naših raznovrstnih društev ni šlo za koncentracijo ljudskih energij, ampak je predstavljalo prej medsebojno tekmovalno za ideološko skupljanje in duhovno ločitev naroda in to tudi na tistih terenih, ki v današnjem položaju ne prenesejo brez splošne narodne škode takega ločevanja.

Kljub temu, da nismo slepi tudi za potrebe duhovne in ideološke vzgoje ter organizacije našega naroda, nam morajo biti eksistenčni pogoji naroda danes najnujnejše in prvenstvene naloge javnega dela. Najprej je

Sodelovanje JUU v odboru Unije za zaščito vaških otrok

Glavna skupščina Unije dece — govor predsednika JUU Ivana Dimnika o sodelovanju pri zaščiti vaških otrok

V nedeljo 26. marca, je bila v Beogradu glavna skupščina Unije za zaščito dece. Tej skupščini je prisostvovala tudi Nj. kr. Vis. kneginja Olga, ki so jo prisotni delegati navdušeno in prisrčno pozdravili. Med prisotnimi so bili tudi: minister za socialno politiko in narodno zdravje g. Miloje Rajaković; zastopnik Nj. Sv. patriarha episkop g. Serafin; vrhovni rabin g. dr. Alkalaj; senator g. Tomić, upravnik mesta Beograda g. Simonović.

Pri skupščinskem delu so sodelovali delegati vseh sekcij Unije kakor tudi včlanjena društva iz vse države.

Skupščino je otvorila predsednica ga. Nada Spasić.

S skupščine sta bili poslani pozdravni brzojavki: Nj. Vel. kralju Petru II. in Nj. Vel. kraljici Mariji.

Nj. kr. Vis. kneginja Olga je prisostvovala čitanju poročil o delu v preteklem poslovnem letu, a ob 11. uri je zapustila skupščino, ponovno burno pozdravljena od vseh prisotnih.

Po poročilu o delu in računih in po poročilu nadzornega odbora in predlogu proračuna se je razvila razprava. Prvi je govoril predsednik Jugoslovanske učiteljskega združenja tov. Ivan Dimnik.

Govor predsednika JUU Ivana Dimnika:

V letnem poročilu Unije za zaščito dece je omenjena tudi akcija za socialno in zdravstveno zaščito vaških otrok, ki spada — kakor je rečeno, v delokrog prihodnje delovne periode. Kot zastopnik Jugoslovanske učiteljskega združenja najtopleje pozdravljam to akcijo in zamisel v imenu vsega ljudskošolskega učiteljskega kraljevine Jugoslavije, ki je zelo zainteresirano na tem problemu in si iskreno želi, da se nekaj v tem pravcu ukrene.

Nikdo ne občuti to potrebo in ne razume važnosti »ženevske deklaracije o pravicah otrok«, — ki je napisana v letnem poročilu Unije — bolj kot učiteljsvo narodnih šol, ki vsak dan gleda pred seboj lačne, slabo oblečene in nepreskrbljene otroke, ki bodo v najbližji bodočnosti postali odrasli državljani in osnovni temelj države — naša živa domovina Jugoslavija in naša nacionalna bodočnost. Da je temu tako, se vidi iz sledečega:

Jugoslovansko učiteljsko združenje je na glavni skupščini 22. 23. in 24. avgusta 1935, v Sarajevu stavilo v program, ki je vseboval v deklaraciji o smeri stanovske politike JUU v pogledu zaščite otrok sledeče naloge: Kulturno prosvetno in socialno stremenje ter delo združenja za napredek šole in narodne prosvete bo uspelo, ako se zagotovi:

Svoboda otroka v šoli, da bi se razvile vse sposobnosti in moči, ki počivajo v njem. Iz tega razloga je potrebno, da se v šoli izvedejo sledeči principi: Pouk v materinem jeziku, znižanje števila otrok v razredih, ustanavljanje šol za defektne otroke, obvezno osemletno šolanje brez olajšav, izvedba splošne in strokovne izobrazbe in vzgoje o sodobnih pedagoških načelih, preprečitev izkoriščanja otrok za fizično delo, socialno zdravstvena zaščita in skrb za otroke, brezplačno šolanje in preskrbovanje otrok s šolskimi potrebščinami.

Na glavni skupščini JUU v Sarajevu so se še posebej živo zanimali za aktualne probleme zaščite otrok učitelji podeželskih ljudskih šol. Oni so izražali težko stanje, v katerem se nahajajo vaški otroci, zato je skupščina na njihovo zahtevo sprejela v svoji resoluciji sledeče konstatacije v prilog zaščite otrok:

Veliko število naših šolskih otrok nima zadostne in pravilne prehrane kakor tudi ne mnogih šolskih potrebščin, neobhodnih za pravilno in nemoteno izvajanje pouka.

Mnogi današnji šolski otroci se prekomerno uporabljajo za fizična dela, kar zelo otežkoča in večkrat po vsem onemogoča uspešno delo v šoli.

Današnja socialna zdravstvena zaščita otrok je nezadostna.

Današnji šolski sistem ovira večjo otrokovo svobodo v šoli in otežkoča pravilen razvoj.

treba živeti, nato šele filozofirati. Na splošnih narodnih: gospodarskih, kulturnih in moralnih razvalinah se ne more zgraditi nikakoli ideološko občestvo. To spoznanje mora pomagati vsem kulturnim javnim delavcem, da z najvišjim samozatajevanjem pristopijo k tolerantnemu sodelovanju na vseh onih toriščih, ki pomenijo življenjsko podlago narodnega obstanka.

Najbližja bodočnost bo pokazala, ali smo si v svesti te svoje najsvetejše in najnujnejše naloge, ali razumemo zgodovinski moment ter se zavedamo, kaj zahteva od nas naše ljudstvo v tem brezprimerno resnem razdobju, v katerega nas je postavila usoda.

voj vseh duševnih in fizičnih otrokovih sposobnosti.

O vprašanju zaščite otrok in o delu za to zaščito je razpravljal tudi glavni odbor JUU 1937., ko je v svojem komuniqueju naglasil sledeče:

»V mnogih krajih naše domovine živijo šolski otroci v zelo težkih gmočnih razmerah, in je zaradi tega pouk pri takih otrocih brezuspešen. Zaradi tega apelira glavni odbor JUU na vse odločujoče činitelje, da temu važnemu otroškemu vprašanju posvetijo polno razumevanje, ker skrb za te otroke ne sme biti usmiljenje nego dolžnost vsega naroda in države.«

Delo za zaščito vaških otrok je že ukoreninjeno v učiteljskih vrstah. V tem pogledu je mlajša generacija idealnih učiteljev in učiteljic že započela z resnim delom. Zbrala se je v zadrugi »Vuk Karadžić« v Beogradu, »Ivan Filipović« v Zagrebu in v »Učiteljskem pokretu« sekcije JUU v Ljubljani ter poleg ostalih nalog sprejela nase tudi proučevanje vaških otrok, njihovih sposobnosti in socialnih razmer, v katerih se razvijajo in živijo.

Posebno aktivnost so pokazale tudi učiteljice ljudskih šol, ki zahtevajo snovanje svojih lastnih odsekov v okviru edinic JUU, da tam delujejo na specialnih vprašanjih, ki tangirajo učiteljico kot ženo, a v prvo vrsto teh vprašanj spada gotovo tudi problem otroka.

Učiteljice gospodinskih šol in tečajev že praktično delujejo v tej smeri.

Vsi ti delavci bodo gotovo dobra opora akciji Jugoslovanske unije za zaščito dece pri delu za zaščito vaških otrok.

Glavna uprava JUU je s posebnim veseljem sprejela iniciativo Jugoslovanske unije za zaščito dece, da se kot član Unije še tesneje poveže pri tem delu z Jugoslovanskim ženskim savezom, Savezom zdravstvenih zdrav v Jugoslaviji v skupni odbor Unije, ki bo imel še posebno nalogo, skrb za zaščito vaških otrok. Da bi podpirali akcijo Unije, obravnava JUU problem zaščite otrok v svoji jubilejni izdaji »Pedagoška Jugoslavija«, posvečeni 20-letnici naše države.

Za propagando med učiteljstvom in za pobudo za delo je izdalo JUU ob priliki današnje skupščine Jugoslovanske unije za zaščito dece knjigo »Nekoliko istina o socialnoj zaščiti dece u Jugoslaviji« kot 8. zvezek svoje »Pedagoške biblioteke« — da tudi s tem podpre akcijo Jugoslovanske unije za zaščito dece pri delu za vaše otroke.

V imenu jugoslovanskega učiteljsva in JUU najtopleje pozdravljam to akcijo Jugoslovanske unije za zaščito dece in izjavljam, da bo učiteljsvo izpolneno nacionalnega in človečanskega prepričanja to akcijo brez rezerve in z vsemi silami podprlo, da se izvrši visoka naloga Jugoslovanske unije za zaščito otrok.

Prisotni so izjavo predsednika JUU toplo pozdravili.

§ 263.

V finančnem zakonu za l. 1939./40., ki je bil sprejet v narodni skupščini, je ukinjen § 263., ki pravi »Civilni državni uslužbenci, kakor tudi uslužbenci državnih prometnih naprav, ki bodo potem, ko stopi ta zakon v veljavo, napredovali ali bodo postavljeni v zvanje višje skupine in s tem pridobili višje prejemke, ostanjejo eno leto ob prejemkih, ki so spojeni s skupino, ki so jo do tega dne imeli. To velja tudi za zvišbe njih osnovne plače in stanarine, kakor tudi za periodične poviške. Rok enega leta se šteje za vsakega teh prejemkov posebej od dne, ko uslužbenec prvič potem, ko je stopil ta zakon v veljavo, pridobi povišek dotičnega prejemka.«

§ 263. je torej ukinjen in z njim enoletni (12mesečni rok) čakanja na višje prejemke. V veljavi pa ostane § 134., ki določa, da se še nadalje steka v pokojninski sklad »prvomesečna razlika med novimi in dotedanjimi prejemki ob napredovanju«. K temu členu moramo prišteti še čl. 2. § 30., ki pravi »Ob imenovanju, odnosno napredovanju v višjo skupino, kakor tudi ob prejetju periodičnega poviška ter imenovanju pripravnika za uradnika, začne teči prejemki s prvim dnem prihodnjega meseca.«

Te odredbe moramo še vedno jemati v obzir. To se pravi, da pripadajo učitelju višji prejemki šele od naslednjega prvega, n. pr. če napreduje uradnik 4. ali 18. marca, mu tekoči višji prejemki od 1. aprila. Prvomesečna razlika gre po odredbah čl. 134. v pokojninski sklad (v našem primeru prvomesečna razlika za april) ter prejme dejanski višji prejemke šele 1. maja. (Po prejšnjem § 263. bi prejel višje prejemke šele 1. maja 1940.) Čakalna doba je torej 1 mesec.

VSEBINA:

Še o izvenšolskem delu, Sodelovanje JUU v odboru Unije za zaščito vaških otrok.

§ 263.

Socialna samopomoč državnih in banovinskih uslužbencev.

Sloga slovenske inteligence.

Pripombe k novim učnim načrtom.

Naše šolstvo in prosveta.

UČITELJSKI POKRET: Naše učiteljsvo in »Prosveta«.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Učiteljska tiskarna. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Govorili so še gg. Ambrožič, prof. medicinske fakultete; gđc. Atanacković v imenu Jugoslovanske ženskega saveza; Mili Raković v imenu Udruženja učiteljev za defektne otroke in drugi.

Resolucija.

Na skupščini je bila sprejeta tudi sledeča resolucija:

1. Glavna letna skupščina Jugoslovanske unije za zaščito dece ratificira sklepe II. balkanskega kongresa za zaščito dece, jih sprejema kot svoj delovni program, v kolikor se nanašajo na zaščito vaških otrok in na formiranje medicinsko socialnega osebja za zaščito otrok.

2. Glavna letna skupščina Jugoslovanske unije za zaščito dece pozdravlja odlok kraljevske vlade, narodne skupščine in senata kraljevine Jugoslavije, da se sprejme uredba z zakonsko močjo o zaščiti narodnega naraščaja, ki naj obsega celokupno zdravstveno, moralno in splošno neposredno in posredno socialno zaščito otrok pred in po rojstvu, zaščito mater, družine in zaščito mladine. Glavna letna skupščina Unije prosi kraljevsko vladu in g. ministra za socialno politiko in narodno zdravje, da se čim večja pažnja posveča vprašanju zaščite vseh socialno in zdravstveno ogroženih otrok, mestnih in vaških, in zahteva, da v odbor za izdelavo načrta uredbe o zaščiti otrok pridejo tudi zastopniki Jugoslovanske unije za zaščito dece, ki je ideološki osrednji forum koordinirane akcije države, samoupravnih teles, strokovnih organizacij in privatne iniciative.

3. Glavna letna skupščina Unije prosi kraljevsko vladu in narodno predstavništvo, da se finančna osnova za zaščito otrok zagotovi na socialno pravični in učinkoviti osnovi potom posebnega progresivnega davka za zaščito otrok, od katerega pa naj bo oproščen neobhoden minimum za življenje.

Volitev odbora.

Na koncu se je prešlo k volitvi novega odbora. Ves stari odbor je ostal v popolni sestavi. Izvršila se je le izvolitev enega člana, ki je podal ostavko. Na njegovo mesto je bil soglasno izvoljen g. Ivan Dimnik, predsednik JUU.